

U dnevniku *Vjesnik* od 24. travnja 2009. objavljen je tekst I. Čatića pod naslovom *Agresivna promidžba. Autor upozorava na neopravdanost hajke na plastične vrećice. Uredništvo je odlučilo prenijeti taj tekst uz manje dopune.*

Uredništvo

Agresivni napad na polietilenske vrećice

Kada su suočeni s problemima, gospodarstvenici traže od savjetnika da im načine krivulju važnosti problema. Pa rješavaju onaj koji je najvažniji, a zatim drugi po važnosti. Po čemu se razlikuju u rješavanju problema gospodarstvenici i političari? Po čemu su jednaki *Vjesnik* i britanski *Guardian*, a po čemu se razlikuju?

Najprije o povezanosti navedenih novina. *Vjesnik* je objavio 6. svibnja 1993. članak *Stvaraju masovnu histeriju*, a *Guardian* 8. travnja 2009. tekst naslovljen *Plastic bag obsession is carrier for environmental ignorance (Opsjednutost plastičnim vrećicama nositelj je ekološke ignorancije)*.

Oba članka povezuje plastična, precizno polietilenska vrećica i zaključci su isti. Razlikovnost je u tome što je *Vjesnik* to objavio već odavno, a *Guardian* ima noviju i bolju argumentaciju. Što je, među ostalim, pisalo u *Vjesniku* prije 16 godina. *Društvenim ili državnim novcem, svejedno je, skupine građana objavljuju javno plakate sa sloganim: Ne plastičnom otpadu, Ne plastici ili emitiraju pjesmuljke. Plastika je mrska jer je drska... Ne može se organizirati javno uništavanje PVC najlonskih vrećica i pritom autoritativno tvrditi da Hrvatska tek pola godine te vrećice pravi od polietilena. Pravi ih se od polietilena od prvog dana otkako je uvedena proizvodnja toga vrlo proširenog proizvoda... Zainteresirana industrija i stručne udruge trebale bi najhitnije poduzeti najširu akciju da se spriječi takvo neopravdano zbuñivanje javnosti.*

Treba pridodati komentar posljednjoj rečenici. Osim današnjeg *Društva za plastiku i gumu*, reakcija mjerodavnih, poput *Udruženja za plastiku i gumu Hrvatske gospodarske komore*, izostala je i tada i sada, kada je 2008. obnovljen progon plastičnih vrećica.

Što se komentatorski, dakle, s nekim prilagodabama našem stanju, moglo pročitati u tekstu novinara Georgea Monbiota?

Već niz godina suočeni smo s fetiširanjem raznih PVC ili najlonskih, eventualno plastičnih vrećica. Samo iznimno ispravno polietilenskih vrećica. Ovdje je riječ fetiš upotrijebljena u prenesenom značenju, kao stvar bezrazložne i opsesivne pozornosti i/ili obožavanja (V. Anić). U fetiširanju prednjače nerazvijene zemlje.

Hrvatska sigurno nije nerazvijena zemlja, ali se već gotovo dvadesetak godina povremeno, a posljednjih godina vrlo intenzivno

tako prikazuju plastične vrećice. Započele su razne pravnice, slijedile su novinarki i ljubiteljice rajskih vrtova. A sada takvo stajalište prema polietilenskim vrećicama agresivno promiču razni prijatelji svega i svačega. Ono što zabrinjava jest da se takva stajališta nameću najosjetljivijima, djeci u vrtićima i školi. Najvjerojatnije bez dopuštenja mjerodavnih tijela.

Postavlja se pitanje kako objasniti takve akcije *izvana zelenih, iznutra crvenih*. Moguće je uočiti dva trenda. Iz najrazličitijih razloga pokrene se akcija *želimo sve prirodno, čuvajmo prirodu od klimatskih promjena... Smanjimo uporabu tvari koje utječu na ozonsku rupu...*

Zato se promiče uporaba prirodnih materijala, na primjer uzgojenog pamuka (nije prirodni), za čiji je uzgoj potrebna golemo količina pesticida. Sjećate li se priča o ozonskoj rupi (na primjer *Vjesnik*, 19. studeni 1993.)? Poticatelj zabrane freona još ga i danas proizvodi. I poduzima akciju da mu se to dopusti do 2015. A koliko stvarno polietilenske vrećice pridonose opterećenju okoliša?

Prema podacima poznatog pisca koji se bavi zaštitom okoliša Georgea Marshalla u knjizi *Carbon Detox*, svaki prosječni pojedinac koji troši polietilenske vrećice proizvodi čak pet kilograma ugljikova dioksida (CO₂). Ali svaki čovjek troši godišnje 12 500 kilograma CO₂. Dakle, na polietilenske vrećice troši se čak 0,04 % CO₂ (*Guardian*, 8. travnja 2009.).

Ako se prihvati podatak *zelenih* da svaki čovjek potroši godišnje 288 vrećica prosječne mase pet grama, onda je to otpad od punih 1,5 kilograma godišnje. No jedan je čitatelj trenutačno reagirao i tražio objašnjenje. U interesu čitateljstva ovog časopisa, kako bismo raspolagali još boljom argumentacijom, načinjen je mali pokus.

Autor je otišao u *svoju* pekarnicu. Zamolio je da mu daju primjerak papirnatih i polietilenskih vrećica na koje ima pravo kada kupi pecivo ili kruh. Evo rezultata mjerenja.

Plastična vrećica u koju se stavlja masno pecivo je mase 2,50 g, a papirnata 5,25 g. Vrećice za kruh su mase, papirnata 7,5 g, a plastična 4 g. Takve su vrećice najzastupljenije i u ostalim trgovinama i na tržnicama. Usput je izvagana i platnena vrećica u koju stane recimo pet kruhova. Njezina je masa 90 g.

Ako se od 288 vrećica troši oko 40 % onih po 2,5 g i 40 % onih od 4 g te se tomu

pridoda 20 % ostalih prosječne mase od 10 g, rezultat je 1 325 g. Ista količina papirnatih vrećica bila bi teža. Masa bi iznosila oko 2 620 g ili 1,98 puta više. U svijesti pučanstva ne postoji predodžba da se papir pravi od drva (fitopolimer) nizom kemijskih i mehaničkih postupaka koji nisu bez utjecaja na okoliš. A polietilenska ili općenitije plastična vrećica pravi se od proizvoda prirode, prirodne, nafte. Za razliku od sintetske biorazgradljive vrećice koja se pravi od uzgojina.

U međuvremenu postao je dostupnim još jedan poredbeni podatak. Usporedbe radi, u Hrvatskoj svaki stanovnik načini godišnje 6,6 do 10 kg električnoga i osobito opasnoga, električnog otpada (*Vjesnik*, 22. travnja 2009.). Hoće li se sada zabraniti električni i električki uređaji?

Kako objašnjava takvu nepotrebnu hajku na polietilenske vrećice George Monbiot? *Manipuliranje plastičnim vrećicama jednostavno je za vlade, trgovce i kupce. Ako naplaćuju vrećice, trgovci će dopunski zaraditi, a kupci će se osjećati kako su ekološki osviješteni i pridonose očuvanju našeg planeta. Vrijeme je za promjenu u promišljanju; plastične vrećice srećom nisu pokora planeta, njihovo je najveće zlo što odvlače našu pozornost od hitnijih stvari.*

Kada su suočeni s problemima, gospodarstvenici traže od savjetnika da im načine krivulju važnosti problema. Pa rješavaju onaj koji je najvažniji, a zatim drugi po važnosti. Političari obrnuto, osobito u nerazvijenim zemljama. Podupiru razne zelene da svojim akcijama skreću pozornost s bitnoga. A to je lagano kada recimo u vodećoj svjetskoj sili – SAD-u 40 % ispitanika ne zna nabrojiti nijedan fosilni izvor, a više od polovine nijedan oblik obnovljive energije (VOA, 23. travnja 2009.). Za autora je veći problem kako smanjiti razvijanje ugljikova dioksida u poljoprivredi, a osobito stočarstvu, jer se ondje razvija znatno više stakleničkih plinova. I nekoliko stotina puta više nego što to razvijaju polietilenske vrećice. Ako staklenički plinovi uopće utječu na klimatske promjene! Ili kako smanjiti potrošnju pesticida pri proizvodnji prirodnoga, zapravo uzgojenog pamuka.

Vjesnik svojedobno i *Guardian* sada došli su do istog zaključka. *U boj, u boj protiv polietilenskih vrećica* je u funkciji skretanja pozornosti s važnijih problema. Ali zašto takvim glupostima trujemo djecu u školi?

Igor ČATIĆ